

Kayyum isminde, Üçüncü Vecih'te, "İnsanın Cenab-ı Hakk'a ayinedarlığının iki yüzü var." deniliyor. Ancak İkinci Vecih ile aynı gibi geldi bana; farkını açıklar mısınız?

"İkinci vecih: İnsan, cüz'î iradesiyle ve azıcık ilmiyle ve küçücük kudretiyle ve zâhirî mâlikiyetiyle ve hanesini bina etmesiyle, bu kâinat ustasının mâlikiyetini ve san'atını ve iradesini ve kudretini ve ilmini, kâinatın büyüklüğü nisbetinde anlar, aynedarlık eder."(1)

İnsan bu yüzde nispi ve nazari olan ene dürbünü ile Allah'ın mutlak sıfatlarını mukayese eder. Yani bu vecih ene ciheti ile insanın, Allah'ın sıfatlarına bir ayna olduğuna işaret ediyor. İnsanın cüzi ilmi ile Allah'ın sonsuz ilmine intikal etmesi, hakiki bir nakış ya da tecelli değil, sadece bir vahid-i kıyastır. Enenin somut ve gerçek (*fiziki*) bir yönü yoktur.

"Üçüncü vecihteki ayınadarlığın iki yüzü var: *Birisi: Esmâ-i İlâhiyenin ayrı ayrı nakışlarını kendinde göstermektir. Âdeta insan, câmiyetiyle kâinatın küçük bir fihristesi ve bir misal-i musaggarası hükmünde olup, umum esmânın nakışlarını gösteriyor.*"

"İkinci yüzü: Şuûnât-ı İlâhiyeye ayınadarlık eder. Yani, kendi hayatıyla Zât-ı Hayy-ı Kayyûmun hayatına işaret ettiği gibi, kendi hayatında inkişaf eden sem' ve basar gibi duyguların vasıtasıyla, Zât-ı Hayy-ı Kayyûmun sem' ve basar gibi sıfatlarına ayınadarlık eder, bildirir."(2)

Burada ise, Allah'ın isim ve şuuatları hakiki bir nakış ve tecelli şeklinde insanın mahiyetinde tebarüz ediyor. Yani Allah'taki lezzet-i mukaddese şuuatı, insanda lezzet-i süfliye şeklinde hakiki olarak tecelli etmiştir. Enedeki gibi farazi ve hayali bir sahiplenme değildir. Şuuatın nakış şeklindeki tecellisi insanda somut bir şekilde tezahür ve tecelli etmiştir.

Dipnotlar:

(1) bk. [Lem'alar, Otuzuncu Lem'a, Altıncı Nükte.](#)

(2) bk. [a.g.e.](#)